

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2020, uitgave 2 van het derde jaar

*“Hoe geven we tieners meer richting, ruimte en ruggeleuning
om te leren en ontwikkelen?”*

Thema: Van socialisatie naar leren samenleven.

Beste mensen,

De tienercolleges zijn in ontwikkeling zoals de NOS berichtte in november 2019: <https://nos.nl/artikel/2310623-tienerschool-in-opkomst-in-nederland-wordt-het-schoolniveau-vroeg-bepaald.html>. Deze pilots lopen al gauw tegen de grenzen aan van het huidige onderwijssysteem: denk bijvoorbeeld aan de verplichte eindtoets en de scheiding van bevoegdheden leerkrachten PO en VO. Het onderwijssysteem is toe aan een grondige herziening. Voor een nieuwe politieke partij ben ik in themabijeenkomsten en gesprekken met experts bezig om een nieuw onderwijssysteem te ontwerpen, wat uitgaat van bewijzen in plaats van selectie, wat aantrekkelijk is voor leerkrachten om in te werken, waarin leren centraal staat in plaats van toetsen. Geïnteresseerd? : In de bijlagen treft u de uitdagingen en de eerste contouren van het nieuwe onderwijssysteem in 2029 aan. Reacties zijn welkom.

Onderwijs kent drie doelstellingen: subjectivatie, socialisatie en kwalificatie (Gert Biesta). In het vorige nummer is subjectivatie doorgenomen. Dit nummer komt socialisatie aan de orde. Deze doelstelling is de laatste decenia genegeerd vanuit de overheid. Gezamenlijke waarden zijn aan de ouders overgelaten, de overheid moest geen staatspedagogiek opleggen. Vrijheid van meningsuiting werd niet gekoppeld aan verantwoordelijkheid voor elkaar. In dit open slagveld hebben veel onderwijsgeevenden hun verantwoordelijkheid genomen door toch te werken aan groepsvorming, aan waardenontwikkeling en aan gezamenlijke verantwoordelijkheid. In dit thema nummer een artikel hoe leerkrachten dit kunnen realiseren in hun klassen.

Een mooi 2020
Erik Peperkamp

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2020, uitgave 2 van het derde jaar

Leren samen leven

Een taak van onderwijs?

Op school vormen kinderen een groep. In de groepsvorming doorloop je fases waarin de posities worden ingenomen en de normen en waarden worden bepaald. Elk kind kiest zijn overlevingsstrategie en past deze aan wanneer deze niet werkt. Hoe veilig is de groep, als er begeleiding bij is en als er geen begeleiding bij is? Veel kinderen voelen zich onveilig waardoor hun persoonlijke ontplooiing in gevaar komt en zij een manier van omgaan met anderen leren die niet bijdraagt aan hun geluk. De begeleider/leerkracht speelt daar een cruciale rol in. Ziet de leerkracht het leren samen leven als doel? Mogen kinderen daarin fouten maken? Leren ze sociale vaardigheden en durven ze zich te uiten over wat hen beweegt? Hoe gaan we om met andere waarden, kinderen de er anders uitzien?

Leren samen leven is ook een taak van het onderwijs. Sterker nog: Ik ga uit van de stelling dat leerkrachten met de kinderen of jongeren op school de kracht van de toekomstige samenleving kunnen bepalen.

Samenleven met wie?

Om te leren samenleven is het van belang dat je als kind al samenleeft met een grote diversiteit aan andere kinderen: denkers/doeners, rijk/arm, verschillend religies, kleuren en culturen etcetera. Schaf de selectie op 12 jarige leeftijd en opdeling in 7 verschillende 'niveaus' af. Scheidt kerk en staat en laat kinderen van verschillende religies samen naar school gaan. Zorg voor een zo groot mogelijke heterogeniteit. Creër met de diverse groep kinderen een veilige groep waarin je leert van elkaars verschillen. Alle kinderen zijn verantwoordelijk voor het welzijn van de hele groep en de gezamenlijke leer-, leef- en werkomgeving. Dit uitgangspunt is de basis van een samenleving. Dit uitgangspunt zal met kinderen, ouders en team gedeeld moeten worden.

Gezamenlijke waarden?

Uiteindelijk vormen de kinderen samen later een veranderende samenleving. Daar hebben ze gezamenlijke normen en waarden voor nodig. Bovenaan staan de waarden waarop de wet gebaseerd is: vrijheid, gelijkheid en medemenselijkheid. De groep kinderen geeft daar eigen woorden aan en de leerkracht zorgt met hen dat deze waarden ook toegepast worden.

Religies hebben daarbinnen hun eigen waarden. Kinderen van andere religies verdienen maximale ruimte om hun religie te beoefenen. We willen dat kinderen openstaan voor de waarden van andere religies en zorgen dat ze elkaars religies kennen, inzicht hebben en erkennen.

Hoe dan?:

Gesprek

In gesprek leer je de ander kennen en begrijpen. In gesprek leer je samenleven: gezamenlijke waarden, doelen, vragen en oplossing zoeken. Dat gesprek is nog niet zo

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2020, uitgave 2 van het derde jaar

makkelijk. Covey gaf aan dat het belangrijk is om eerst de ander te begrijpen alvorens begrepen te willen worden. Het zenden van meningen is echter gemeengoed geworden. Het ontvangen en luisteren naar elkaar vereist veel aandacht in het onderwijs.

Communiceren is een vaardigheid. Maak hier ruimte voor. Leer kinderen:

- Luisteren, samenvatten en doorvragen
- Geweldloos te communiceren: wat denk je, wat voel je, wat is je behoefte en wat is je verzoek? Klinkt makkelijker dan het is: met name in het benoemen van gevoelens en het weergeven van behoeftes kunnen veel kinderen en volwassenen nog veel leren. Uitgangspunt is dat je open staat voor elkaar, elkaar hoort en dat ieder zijn/haar eigenheid mag hebben.
- Dialogen voeren: op basis van een vraag samen op zoek gaan en leren.
- Debatten: verplaatsen in andere stellingnames.
- Samen terugkijken: rationeel, gevoelsmatig, betekenis geven, samen afsluiten.

Samenwerken

Al deze vaardigheden zijn ook van toepassing als je samen gaat werken. Daar komen bij elkaars kwaliteiten kennen en benoemen, leren plannen en organiseren en vooral afstemmen. De principes van coöperatief leren geven een goed handvat om effectief te leren samen te werken: <https://wij-leren.nl/cooperatief-leren-artikel.php>.

Opbouwen van verantwoordelijk voor de wereld.

Wanneer de groep zich verantwoordelijk voelt voor elkaar en voor de eigen omgeving, dan kan de stap ook gemaakt worden naar omgaan met de wereld. De vaardigheden zijn onderzoeken en ondernemen.

Wat kan de wereld voor jou betekenen, maar ook wat kan jij betekenen voor de wereld? Opkomen voor jezelf, voor anderen en voor de wereld in balans.

Socialisatie vraagt niet alleen kennis en vaardigheden maar ook een houding. En die houding creëer je samen in een veilige groep, die actief omgaat met elkaar en de omgeving en die actief in de wereld staat. In het onderwijs wordt een nieuwe generatie voorbereid op een toekomst die we niet kennen. Socialisatie is dan niet iets wat er bij komt, een orde- of motivatieprobleem, maar staat centraal in het onderwijs.

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2020, uitgave 2 van het derde jaar

Ondersteuningsaanbod

Hieronder een overzicht van het ondersteuningsaanbod. Heeft u interesse in een bijdrage: mail info@tienercollegenijmegen.nl.

a. Ontwikkel zelfsturing bij de tieners (en bij jezelf als begeleider of ouder).

Onze bijdrage: Het instrument 'de self-director' geeft een overzicht van de belangrijkste vragen in de persoonsvorming. Op een trainingsdag wordt dit instrument van zelfsturing geïntroduceerd en omgezet in een aanpak voor de tieners. Daarna gaan de begeleiders met de tieners aan de slag met 'de selfdirector'. Ook de tieners kunnen een verdiepende dag krijgen vanuit ons. Een eerste open training zal in februari worden gehouden.

b. Ontwikkel communicatievaardigheden bij de tieners (en bij jezelf als begeleider of ouder).

Onze bijdrage: een trainingsdag om te leren empathisch te communiceren voor begeleiders, ouders en tieners.

c. Bepaal samen (begeleiders, tieners, ouders) de leerdoelen.

Onze bijdrage: Op basis van richtinggevers stellen tieners, begeleiders en ouders zelf de leerdoelen vast in twee gezamenlijke sessies van een dagdeel.

d. Ontwikkel samen (begeleiders, tieners, ouders) het onderwijs.

Onze bijdrage: Twee oefenbijeenkomsten van een dagdeel om samen met tieners, begeleiders, ouders en experts een project op te zetten. Twee oefenbijeenkomsten van een dagdeel om in een vakgebied een aanzet te geven voor een uitdagende training/project/leeromgeving om voor te bereiden op een assessment.

e. Maak contact met PO-scholen en VO-scholen die samen een tienerstroom willen ontwikkelen of het onderwijs aan 10-14 jarigen willen verbeteren.

Onze bijdrage: Het leggen van de eerste contacten en voeren van eerste verkennende gesprekken.

f. Start met leerkrachten PO en docenten VO vanuit een gedeelde visie en missie: Wat wil je bereiken met de tieners?

Onze bijdrage: Ophalen van de individuele dromen, visies en passies via interviews. Vervolgens in twee sessies van een dagdeel komen tot een eerste gezamenlijke opzet van de visie en de missie.